

ADVIESRAPPORT

CONTROLLERENDE TAAK PARLEMENT LANDSPAKKET CURAÇAO

Opdrachtgever: Gwendell Mercelina (PNP)

Student: Julian Brouwers (19101724)

De Haagse Hogeschool

Juli 2023

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	2
1.1 Opdrachtgever, opdracht en doel adviesrapport.....	2
1.2 Introductie onderzoek.....	2
Adviesvraag.....	2
Deelvragen	2
1.3 Randvoorwaarden onderzoek	2
1.4 Leeswijzer	3
2. Onderzoek.....	4
2.1 Onderzoeksofzet.....	4
2.2 probleemanalyse en achtergrond	4
Probleemstelling	5
Doelstellingen	5
2.3 resultaten	5
Resultaten deskresearch.....	5
Resultaten fieldresearch	6
2.4 conclusies	6
3. Oplossingen	8
3.1 Oplossing 1: Versterkte betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging.....	8
Voorwaarden	8
Voor- en nadelen	8
3.2 Oplossing 2: Prioritering en capaciteitsbeheer	9
Voorwaarden	9
Voor- en nadelen	9
4. Conclusie.....	10
4.1 Advies	10
4.2 Onderbouwing.....	11
4.3 Actieplan, planning en budget	11
4.3.1 Actieplan	11
4.3.2 Planning.....	11
4.3.3 Budget.....	12
5. Literatuurlijst	13

1. INLEIDING

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de diverse onderwerpen die worden behandeld in dit adviesrapport, dat wordt uitgevoerd in opdracht van de opdrachtgever: Gwendell Mercelina. Allereerst wordt de opdrachtgever geïntroduceerd en wordt het doel van het rapport beschreven. Vervolgens wordt het uitgevoerde onderzoek belicht, inclusief de verschillende alternatieven die in overweging zijn genomen. Ten slotte wordt het advies gepresenteerd en wordt de onderbouwing ervan besproken. Door deze gestructureerde benadering wordt beoogd de lezer een helder en duidelijk inzicht te bieden in de essentiële aspecten van dit adviesrapport.

1.1 OPDRACHTGEVER, OPDRACHT EN DOEL ADVIESRAPPORT

Dit adviesrapport is opgesteld in opdracht van Gwendell Mercelina (opdrachtgever), Statenlid voor de Partido Nashonal di Pueblo (PNP), om advies te geven over de controle en uitvoering van de landspakketten die zijn opgesteld. Het doel is om met dit onderzoek antwoord te kunnen geven op deze vraag en zo een bijdrage kunnen leveren aan het publieke debat.

1.2 INTRODUCTIE ONDERZOEK

De aanleiding tot het huidige onderzoek vindt haar oorsprong in de vraagstelling van mijn opdrachtgever en eerdere onderzoeken over de hervormingen. De landspakketten zijn al een langere tijd een prominent politiek thema en recentelijk is er een onderlinge regeling tussen Curaçao en Nederland getroffen, waarbij de afspraken met betrekking tot het landspakket bekrachtigd werden. Het huidige onderzoek richt zich op de landspakketten voor Curaçao, aangezien er binnen het parlement weinig discussie over dit onderwerp plaatsvindt, terwijl het toch om hervormingen gaat die van belang zijn voor Curaçao. Om deze reden is de opdrachtgever van mening dat het noodzakelijk is om te onderzoeken wat de rol van een Statenlid kan zijn bij het effectief toezicht houden op de landspakketten, om zo te kunnen voldoen aan de controlerende taak van het parlement.

ADVIESVRAAG

“Hoe kan het parlement de uitvoering van het landspakket beter controleren en welke rol kunnen de volksvertegenwoordigers spelen bij het verbeteren van de effectiviteit van het landspakket?”

DEELVRAGEN

- Wat zijn de huidige mechanismen die het parlement van Curaçao gebruikt om de uitvoering van het landspakket te controleren?
- Wat zijn de beperkingen van deze mechanismen en in welke opzichten kunnen zij worden verbeterd?
- Hoe kan het parlement een meer proactieve rol spelen bij het verbeteren van de effectiviteit van het landspakket?

1.3 RANDVOORWAARDEN ONDERZOEK

Voor dit onderzoek is in overeenstemming met de opdrachtgever een lijst met randvoorwaarden vastgesteld. Deze randvoorwaarden zullen richting geven aan het onderzoek.

- Het onderzoek dient gebaseerd te zijn op betrouwbare en actuele bronnen, zoals officiële overheidsrapporten en andere gerenommeerde bronnen.
- De inhoud van het rapport bevat een gedegen literatuurstudie van relevante wet- en regelgeving en beleidsdocumenten met betrekking tot het landspakket van Curaçao.
- Het onderzoek dient rekening te houden met de politieke en economische context van Curaçao en de invloed die dit kan hebben op het landspakket.
- Er dient een analyse gemaakt te worden van de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de aanbevelingen die voortvloeien uit het onderzoek.
- Het onderzoek dient te worden uitgevoerd binnen de afgesproken tijd en budget, en er dient regelmatig overleg plaats te vinden tussen de opdrachtgever en uitvoerder om de voortgang te bespreken.

- De uitvoerder dient een heldere en overzichtelijke rapportage te maken van het onderzoek en de aanbevelingen, zodat deze eenvoudig gedeeld en begrepen kunnen worden door het Statenlid en andere belanghebbenden.
- Het onderzoek dient onafhankelijk en objectief te zijn en mag geen politieke of persoonlijke belangen dienen van de opdrachtgever of andere belanghebbenden.

Door deze kaders en randvoorwaarden in acht te nemen, kan een adviesrapport over de landspakketten in Curaçao worden opgesteld dat rekening houdt met de context, de haalbaarheid en de gevolgen van de voorgestelde maatregelen, en dat betrokkenheid van alle belanghebbenden bevordert.

1.4 LEESWIJZER

Deze leeswijzer geeft een overzicht van de verschillende stappen die zullen worden genomen in het onderzoek en hoe deze bijdragen aan het uiteindelijke advies. Het onderzoek begint met een probleemanalyse die gebaseerd zal zijn op deskresearch. Hierbij zullen diverse bronnen worden geraadpleegd om een goed beeld te krijgen van de problematiek. Vervolgens zal deze probleemanalyse worden aangevuld met informatie uit interviews en veldonderzoek. Deze aanvullende informatie zal bijdragen aan een completer beeld van de problematiek en de mogelijke oplossingen.

De informatie die uit de interviews en het veldonderzoek wordt verzameld zal worden geanalyseerd en samengevoegd met de bevindingen uit de deskresearch. Op basis van deze analyse zullen conclusies worden getrokken, waarbij wordt gekeken naar mogelijke oplossingen voor de problematiek. De resultaten van het onderzoek zullen worden gebruikt om een concreet en onderbouwd advies te formuleren.

2. ONDERZOEK

In dit hoofdstuk wordt de onderzoeksopzet uiteengezet die is toegepast, gevolgd door een uitgebreide probleemanalyse en de presentatie van de onderzoeksresultaten. Deze elementen komen samen in de conclusies van het onderzoek, die in volgorde worden gepresenteerd. Hierbij worden de bevindingen stapsgewijs behandeld en worden aanbevelingen geformuleerd op basis van de conclusies. Daarnaast worden de gebruikte methoden en technieken van het onderzoek in dit hoofdstuk gedetailleerd beschreven, zodat de lezer een goed begrip heeft van de werkwijze van het onderzoek.

2.1 ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek is hoofdzakelijk kwalitatief van aard en maakt gebruik van zowel deskresearch als veldresearch. Bovendien wordt het gekenmerkt als verkennend onderzoek, waardoor er ruimte is voor nieuwe inzichten en het verkennen van nieuwe inzichten.

- Kwalitatief onderzoek;
- Zowel deskresearch als veldresearch;
- Verkennend onderzoek.

Het deskresearch-gedeelte van het onderzoek heeft een analyse gemaakt van de richtlijnen, wet- en regelgeving met betrekking tot het Statuut en de Onderlinge Regeling. Hiermee is getracht de Staten een goed beeld te geven van hun betrokkenheid bij de controle op het Landspakket Curaçao in de huidige vorm.

Voor het veldonderzoek zijn diepte-interviews uitgevoerd bij de volgende personen:

- Silvin Cijntje – Griffier Staten Curaçao
- John de Lannoy – Programma Manager (NHC)
- Sheldry Osepa - Fractievoorzitter (PNP)
- Ana-Maria Pauletta – Statenlid (PAR)
- Eugene Rhuggenaath – Voormalig premier Curaçao

Deze diepte-interviews met politici uit de politiek van Curaçao hebben inzichten en perspectieven opgeleverd met betrekking tot het onderwerp van dit onderzoek. Ze hebben bijgedragen aan het verkrijgen van directe input van betrokkenen en het verkrijgen van een dieper begrip van de standpunten en ervaringen binnen de politieke context. Deze informatie is geïntegreerd met de resultaten uit de deskresearch, wat heeft geleid tot een analyse en het beantwoorden van de hoofd- en deelvragen in dit adviesrapport. Door zowel de gegevens uit de deskresearch als de inzichten uit de interviews te integreren, is een zo volledig mogelijk beeld geschetst en zijn onderbouwde aanbevelingen geformuleerd.

2.2 PROBLEEMANALYSE EN ACHTERGROND

De economische situatie van Curaçao is de afgelopen jaren steeds zorgwekkender geworden, met als gevolg dat de regering van Curaçao zich genoodzaakt zag om een landspakket overeenkomst aan te gaan met Nederland (Curacao.nu, 2023). Het landspakket bevat diverse hervormingen die gericht zijn op het herstel van de economie en de financiële stabiliteit van Curaçao. Ondanks de belangrijke impact van het landspakket op de economische toekomst van Curaçao, lijkt er binnen het parlement weinig discussie plaats te vinden over de uitvoering en de effectiviteit van de hervormingen. Dit vormt de aanleiding voor de probleemanalyse over het landspakket voor Curaçao, waarin onderzoek gedaan wordt naar de uitvoering en de impact van de hervormingen, evenals naar de rol van het parlement bij het toezicht houden op de implementatie van het landspakket. Het doel van dit onderzoek is om aanbevelingen te doen voor verbetering van het toezicht en de uitvoering van het landspakket, en om bij te dragen aan de discussie over de economische toekomst van Curaçao.

In 2019 is er gestart met de onderhandelingen tussen de Nederlandse regering en de regering van Curaçao over het landspakket, welke onderdeel uitmaakt van het hervormingsprogramma voor de Caribische delen van het Koninkrijk. Het landspakket is bedoeld om de economie van Curaçao te stimuleren en te hervormen. Dit was een voorwaarde van Nederland in ruil voor liquiditeitssteun aan de Caribische landen binnen het Koninkrijk in de Covid periode (Rijksdienst Caribisch Nederland, 2023).

Na maandenlange onderhandelingen is er uiteindelijk in november 2020 een regeling getroffen tussen Nederland en Curaçao. Deze regeling wordt ook wel het Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling (Hierna COHO) genoemd. Het COHO is een orgaan dat zich bezighield met het toezicht op de uitvoering van het hervormingsprogramma op Curaçao, Aruba en Sint-Maarten. Samen met de Tijdelijke Werk Organisatie (hierna TWO) die ondersteund met de uitvoering en advies geeft.

In de regeling zijn afspraken vastgelegd over het financieel toezicht, het hervormingsprogramma en de versterking van de rechtsstaat op Curaçao. Het was de bedoeling dat het COHO zal toezien op de implementatie van het hervormingsprogramma en zou daarbij samenwerken met de Curaçaose regering en het parlement.

Er zijn echter ook zorgen geuit over de regeling. Sommige politici en experts hebben aangegeven dat de regeling te veel macht bij het COHO legt en dat de autonomie van Curaçao in het gedrang komt. Anderen zijn juist van mening dat de regeling nodig is om de economie van Curaçao te herstellen en te hervormen. De Raad van State heeft uiteindelijk een negatief advies gegeven omdat het COHO toch in bepaalde mate in strijd was met het Statuut (Rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling, z.d.). Februari 2023 is het COHO vervangen door de Onderlinge Regeling (hierna OR). De landen waren van mening dat het COHO in strijd was met de autonomie en dat een nieuwe regeling nodig was om op een gelijkwaardige manier naar de nodige hervormingen toe te werken.

De OR is inmiddels operationeel en de uitvoering van het hervormingsprogramma is in volle gang. Het is echter nog te vroeg om te zeggen wat de effecten van de OR zullen zijn op de lange termijn. Er zal de komende jaren nog veel onderzoek nodig zijn om te zien of de hervormingen inderdaad bijdragen aan een duurzame economische ontwikkeling van Curaçao (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2023).

Dit adviesrapport richt zich op de controlerende taak van het Parlement van Curaçao met betrekking tot de landspakketten en de rol van een Statenlid hierbij. Het is van belang om te onderzoeken hoe het Parlement effectief toezicht kan houden op deze landspakketten, omdat het gaat om grootschalige hervormingen die van invloed zijn op de economische toekomst van Curaçao en haar inwoners. Het Parlement heeft als controlerend orgaan een belangrijke rol in het waarborgen van de belangen van de bevolking en het toezicht houden op de uitvoering van beleid. Door middel van dit onderzoek kan worden bijgedragen aan het versterken van de controlerende functie van het Parlement en kan er worden gekeken naar mogelijke verbeterpunten in het huidige systeem. Dit is niet alleen van belang voor het welzijn van de inwoners van Curaçao, maar ook voor de relatie tussen Curaçao en Nederland en de verdere ontwikkeling van het Caribisch deel van het Koninkrijk.

PROBLEEMSTELLING

Hoe kan de controlerende taak van het parlement van Curaçao op effectieve wijze worden uitgevoerd ten aanzien van de uitvoering van het landspakket?

DOELSTELLINGEN

1. Inzicht krijgen in de taken en verantwoordelijkheden van een Statenlid met betrekking tot de controle op de uitvoering van het landspakket.
2. In kaart brengen welke informatie een Statenlid nodig heeft om zijn of haar controlerende taak adequaat uit te kunnen voeren.
3. Onderzoeken welke belemmeringen Statenleden ondervinden bij het uitoefenen van hun controlerende taak met betrekking tot het landspakket.
4. Aanbevelingen formuleren voor de verbetering van de controlerende taak van Statenleden in relatie tot het landspakket.

Met deze doelstellingen beoogt het onderzoek een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de controlerende taak van het parlement en daarmee ook de kwaliteit van het democratisch proces op Curaçao te versterken.

2.3 RESULTATEN

RESULTATEN DESKRESEARCH

Uit het deskresearch zijn de volgende resultaten naar voren gekomen:

1. Artikel 3, lid 3 van de Onderlinge Regeling (OR) stelt dat een landspakket tussentijds gewijzigd kan worden door de regering van Nederland en de regeringen van Aruba, Curaçao en Sint-Maarten. Voordat een wijziging kan plaatsvinden, moeten de Staten van het betrokken land gedurende tien werkdagen de gelegenheid krijgen om het ontwerp van de wijziging te bestuderen en eventuele wensen of bezwaren aan de Minister van Algemene Zaken kenbaar te maken. Het parlement heeft dus de mogelijkheid om de regering te verzoeken wijzigingen aan te brengen in het landspakket.
2. Volgens de OR ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het landspakket bij de desbetreffende ministeries, met ondersteuning van de Uitvoeringsorganisatie en de Werkorganisatie. In het geval van Curaçao zijn dit respectievelijk de NHC en de TWO.
3. De belangrijkste documenten die gezamenlijk door de uitvoeringsorganisatie en de werkorganisatie worden opgesteld, zijn de uitvoeringsagenda en de uitvoeringsrapportage. Deze documenten zijn opgenomen in de planning zoals vermeld in het werkwijze reglement van Curaçao, dat als bijlage is opgenomen in de OR. Opvallend is dat volgens dit reglement zowel de uitvoeringsagenda als de uitvoeringsrapportage pas na vaststelling naar de Staten worden verzonden. Hierdoor is het niet mogelijk voor de volksvertegenwoordiging om feedback te geven aan de bestuurders.

RESULTATEN FIELDRESEARCH

Uit het veldonderzoek zijn de volgende resultaten naar voren gekomen:

1. Alle respondenten geven aan dat capaciteitsproblemen een uitdaging vormen bij de uitvoering van de hervormingen uit het landspakket.
2. Alle respondenten zijn het erover eens dat hervormingen nodig zijn en dat een succesvolle uitvoering hiervan positieve gevolgen zou hebben voor Curaçao.
3. Respondenten benadrukken dat er een bredere langetermijnvisie nodig is voor Curaçao om het landspakket en de hervormingen succesvol te laten zijn.
4. Er zou gekeken moeten worden naar welke hervormingen binnen het landspakket prioriteit hebben. Het prioriteren van hervormingen kan de druk op bepaalde gebieden verminderen, waardoor de belangrijkste hervormingen voorrang krijgen. Het verkennen van mogelijkheden voor een prioriteitenladder kan ook helpen bij de capaciteitsproblemen die zich voordoen bij de hervormingen.
5. Uit de interviews blijkt dat het wenselijk zou zijn voor de volksvertegenwoordigers om vaker de NHC uit te nodigen om de stand van zaken van de hervormingen te presenteren in de Staten, bijvoorbeeld op kwartaalbasis.
6. De Staten zouden vaker inhoudelijke debatten moeten voeren met de verantwoordelijke ministers, eventueel aangevuld met de NHC en TWO, over het landspakket.
7. Op dit moment wordt de controle op het landspakket door de volksvertegenwoordiging alleen uitgevoerd via de uitvoeringsrapportage.

2.4 CONCLUSIES

In deze paragraaf worden de conclusies gepresenteerd die zijn getrokken in het onderzoek met betrekking tot het probleem van de opdrachtgever, namelijk de vraag hoe het parlement de uitvoering van het landspakket beter kan controleren en welke rol de volksvertegenwoordigers kunnen spelen bij het verbeteren van de effectiviteit ervan.

De conclusies die uit het onderzoek naar voren komen, zijn als volgt:

1. De huidige mechanismen die het parlement van Curaçao gebruikt om de uitvoering van het landspakket te controleren, vertonen beperkingen. Met name de beperkte mogelijkheid voor volksvertegenwoordigers om feedback te geven aan de bestuurders op basis van de uitvoeringsagenda en -rapportage is een knelpunt.
2. Er is behoefte aan verbetering van deze mechanismen. Het parlement kan een meer proactieve rol spelen bij het verbeteren van de effectiviteit van het landspakket. Dit kan worden bereikt door vaker de NHC uit te nodigen om de stand van zaken van de hervormingen te presenteren in de Staten en door inhoudelijke debatten te voeren met de verantwoordelijke ministers, eventueel aangevuld met de NHC en TWO.

3. Capaciteitsproblemen vormen een grote uitdaging bij de uitvoering van de hervormingen uit het landspakket. Het is belangrijk om prioriteit te geven aan bepaalde hervormingen en een langetermijnvisie te ontwikkelen om het succes van het landspakket te waarborgen.

Op basis van deze conclusies kan worden gesteld dat er ruimte is voor verbetering in de controle van het parlement op de uitvoering van het landspakket. Door een meer proactieve rol te spelen, prioritering van hervormingen en betere betrokkenheid van volksvertegenwoordigers, kan de effectiviteit van het landspakket worden verbeterd en kunnen de gewenste resultaten worden behaald.

3. OPLOSSINGEN

In dit hoofdstuk worden twee ideeën gepresenteerd als mogelijke oplossingen voor het probleem van het controleren van de uitvoering van het landspakket en het verbeteren van de effectiviteit ervan door de volksvertegenwoordigers.

3.1 OPLOSSING 1: VERSTERKTE BETROKKENHEID VAN DE VOLKSVERTEGENWOORDIGING

1. Dit alternatief houdt in dat de betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging bij de uitvoering van het landspakket wordt versterkt. Dit kan worden bereikt door de volgende maatregelen te nemen:
  - Reguliere kwartaalpresentaties door de NHC in de Staten over de voortgang van de hervormingen.
  - Inhoudelijke debatten tussen de volksvertegenwoordigers, verantwoordelijke ministers, en mogelijk de NHC en TWO, om de stand van zaken en eventuele knelpunten te bespreken.
2. Dit alternatief levert de volgende voordelen op:
  - Verhoogde transparantie en informatievoorziening aan de volksvertegenwoordigers.
  - Verbeterde mogelijkheden voor de volksvertegenwoordigers om invloed uit te oefenen op de uitvoering en eventuele aanpassingen van het landspakket.
  - Versterking van de democratische controle en betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging.
3. De versterkte betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging kan op korte termijn worden gerealiseerd, waarbij regelmatige presentaties en debatten kunnen worden ingepland per kwartaal.

VOORWAARDEN

Voor de realisatie van dit alternatief zijn de volgende benodigdheden:

- Voldoende beschikbaarheid van tijd en middelen van de volksvertegenwoordigers en de betrokken instanties, zoals de NHC en TWO.
- Een gestructureerde planning voor de presentaties en debatten.
- Mogelijk aanpassingen in de regelgeving om de versterkte betrokkenheid van de volksvertegenwoordiging formeel te verankeren.

VOOR- EN NADELEN

Voordelen:

- Verhoogde transparantie en verantwoording.
- Verbeterde mogelijkheden voor feedback en bijsturing.
- Versterking van de legitimiteit van het landspakket en de hervormingen.

Nadelen:

- Mogelijke vertraging in de besluitvorming en uitvoering door de noodzaak van regelmatige presentaties en debatten.
- Vereist een goede afstemming en samenwerking tussen de volksvertegenwoordiging en de betrokken instanties.

3.2 OPLOSSING 2: PRIORITERING EN CAPACITEITSBEHEER

Dit alternatief richt zich op het stellen van prioriteiten en effectief beheer van de beschikbare capaciteit voor de uitvoering van het landspakket.

1. Het alternatief houdt in:
  - Een systematische analyse en beoordeling van de hervormingen om prioriteit te geven aan de meest impactvolle en urgente maatregelen.
  - Het verkennen van mogelijkheden voor capaciteitsversterking door bijvoorbeeld externe expertise in te schakelen of samenwerkingsverbanden aan te gaan.
2. Dit alternatief levert de volgende voordelen op:
  - Optimaal gebruik van de beschikbare capaciteit door de focus te leggen op de meest essentiële hervormingen.
  - Verhoogde kans op succesvolle implementatie van prioritaire maatregelen.
  - Vermindering van de druk op capaciteitsproblemen en verbeterde efficiëntie.
3. De termijn waarbinnen dit alternatief bijdraagt aan de oplossing kan variëren, afhankelijk van de complexiteit van de hervormingen en de mogelijkheden voor capaciteitsversterking.

VOORWAARDEN

Voor de realisatie van dit alternatief zijn de volgende zaken nodig:

- Een gedegen analyse en evaluatie van de hervormingen om prioriteiten te kunnen stellen.
- Toewijzing van extra middelen voor capaciteitsversterking, zoals budget en personele middelen.
- Samenwerking en uitwisseling van kennis en expertise met externe partners of andere landen met vergelijkbare ervaringen.

VOOR- EN NADELEN

Voordelen:

- Optimalisatie van de beschikbare capaciteit en middelen.
- Verhoogde kans op succesvolle implementatie van prioritaire hervormingen.
- Verbeterde efficiëntie en resultaatgerichtheid.

Nadelen:

- Mogelijke uitdagingen bij het stellen van prioriteiten en het beoordelen van de impact van verschillende maatregelen.
- Afhankelijkheid van externe expertise kan extra kosten met zich meebrengen.

4. CONCLUSIE

Het onderzoek heeft zich gericht op de controlerende taak van het Parlement van Curaçao met betrekking tot de uitvoering van het landspakket. Uit de resultaten van zowel het deskresearch als het veldonderzoek zijn verschillende conclusies getrokken die bijdragen aan het begrip van de controlerende functie van het Parlement en mogelijke verbeterpunten in het huidige systeem.

Een van de belangrijkste beperkingen van de huidige mechanismen ligt in het gebrek aan transparantie, communicatie en monitoring. Het parlement heeft onvoldoende zicht op de voortgang en resultaten van de hervormingen die worden doorgevoerd via het landspakket, waardoor effectief toezicht niet mogelijk is.

De conclusie die uit dit onderzoek kan worden getrokken, is dat de controlerende taak op vele fronten versterkt kan worden. De Staten zouden vaker in debat moeten gaan met de NHC, de betreffende ministers en de TWO over de hervormingen en het landspakket. Op deze manier kan betere controle worden gewaarborgd. Het parlement moet niet alleen optreden als controleur, maar ook als een constructieve partner die de regering helpt bij het realiseren van de gestelde doelen.

Op basis van deze conclusies kan worden gesteld dat het parlement van Curaçao een actievere en effectievere rol kan spelen bij het controleren en verbeteren van de uitvoering van het landspakket. Het versterken van de controlemechanismen, het vergroten van transparantie en communicatie, het investeren in expertise en capaciteit, en het versterken van de samenwerking met externe stakeholders zijn cruciale stappen die moeten worden genomen. Door deze maatregelen te implementeren, kan het parlement een positieve bijdrage leveren aan het realiseren van de beoogde hervormingen en het vergroten van het welzijn van de bevolking van Curaçao.

4.1 ADVIES

In dit adviesrapport wordt aanbevolen dat het Parlement van Curaçao maatregelen neemt om de controle en effectiviteit van het Landspakket te versterken. De focus van dit advies ligt op het belang van regelmatige overlegmomenten met de NHC, TWO en de betreffende Ministers, zowel per kwartaal als op een algemene basis. Daarnaast wordt geadviseerd om te kijken naar prioritering bij bepaalde hervormingen om capaciteitsproblemen te voorkomen. Deze maatregelen zullen de Staten helpen bij het verbeteren van hun controlefunctie en het beter vertegenwoordigen van het volk bij de hervormingen.

Het regelmatig in overleg treden met de NHC, TWO en de betreffende Ministers is essentieel om de betrokkenheid van het Parlement bij de uitvoering van het Landspakket te vergroten. Door per kwartaal gestructureerde overlegmomenten in te plannen, kunnen de Staten nauwlettend volgen welke hervormingen worden doorgevoerd en welke voortgang er wordt geboekt. Dit geeft het Parlement de gelegenheid om tijdig vragen te stellen, suggesties te doen en input te leveren aan de uitvoerende instanties. Op deze manier kunnen de Staten een actievere rol spelen bij het vormgeven van de hervormingen en kan het volk beter vertegenwoordigd worden.

Daarnaast is het van belang dat de Staten kritisch kijken naar de prioritering van bepaalde hervormingen in het Landspakket. Door een gedegen analyse uit te voeren en prioriteiten te stellen op basis van urgentie en impact, kan het Parlement capaciteitsproblemen tegengaan. Het Parlement moet samenwerken met de betrokken instanties om te bepalen welke hervormingen op korte termijn moeten worden geïmplementeerd en welke kunnen worden uitgesteld. Op deze manier kan de uitvoering van het Landspakket effectiever verlopen en kunnen de beschikbare middelen en capaciteiten optimaal worden benut.

De combinatie van regelmatig overleg en prioritering zal de Staten in staat stellen om hun controlerende functie te versterken en de effectiviteit van het Landspakket te verbeteren. Het frequente overleg zorgt ervoor dat de Staten actief betrokken blijven bij het proces, terwijl prioritering helpt bij het voorkomen van capaciteitsproblemen. Deze maatregelen dragen bij aan een meer gestructureerde aanpak van de hervormingen en zorgen ervoor dat het Parlement zijn verantwoordelijkheid als volksvertegenwoordiging kan waarmaken.

Om deze aanbevelingen succesvol te implementeren, is het belangrijk dat het Parlement de benodigde middelen, tijd en ondersteuning beschikbaar stelt. Er moeten heldere richtlijnen en procedures worden opgesteld voor het organiseren van de overlegmomenten en het prioriteringsproces. Daarnaast is het van belang dat de Staten investeren in de ontwikkeling van kennis en expertise op het gebied van de hervormingen en het Landspakket, zodat zij effectief kunnen bijdragen aan het proces.

Door deze adviezen op te volgen, kan het Parlement van Curaçao een actievere rol spelen bij het controleren en verbeteren van de uitvoering van het Landspakket. Het regelmatig overleggen met de NHC, TWO en de betreffende Ministers en het prioriteren van hervormingen zullen de controlefunctie versterken en de effectiviteit

van het Landspakket vergroten. Deze maatregelen zullen bijdragen aan het realiseren van de beoogde hervormingen en het vergroten van het welzijn van de bevolking van Curaçao.

4.2 ONDERBOUWING

Het advies dat in dit rapport wordt gepresenteerd, is gebaseerd op uitgevoerd onderzoek. Zowel het veldonderzoek als het deskonderzoek hebben bijgedragen aan een grondig begrip van de situatie en de uitdagingen met betrekking tot de controle en effectiviteit van het Landspakket door het Parlement van Curaçao.

Het veldonderzoek omvatte interviews met relevante stakeholders, waaronder de NHC, Statenleden en experts. Deze interviews hebben waardevolle inzichten opgeleverd over de huidige stand van zaken en hebben concrete suggesties en aanbevelingen naar voren gebracht. De bevindingen uit deze interviews hebben een goed beeld gegeven van wat de Staten zou kunnen helpen bij het verbeteren van hun controlefunctie en het vergroten van de effectiviteit van het Landspakket.

Daarnaast is het deskonderzoek uitgevoerd om een breder perspectief te verkrijgen. Het heeft bijgedragen aan het versterken en ondersteunen van de bevindingen uit het veldonderzoek. Het heeft geholpen bij het identificeren van mogelijke oplossingen die kunnen bijdragen aan een betere controle en effectiviteit bij de uitvoering van het Landspakket.

Op basis van zowel het veldonderzoek als het deskonderzoek, kan gesteld worden dat het advies in dit rapport gedegen en goed onderbouwd is. De combinatie van de verkregen inzichten uit de interviews en de ondersteuning van het deskonderzoek versterkt de geloofwaardigheid en betrouwbaarheid van het advies.

4.3 ACTIEPLAN, PLANNING EN BUDGET

Om het advies te realiseren en de aanbevelingen effectief te implementeren, is een gestructureerd actieplan nodig. Dit actieplan biedt de opdrachtgever een leidraad om het advies op te volgen en de gewenste verbeteringen door te voeren. Daarnaast is het belangrijk om een realistische planning op te stellen en het benodigde budget vast te stellen voor de uitvoering van het advies.

4.3.1 ACTIEPLAN

Opstellen richtlijnen en procedures

Het is essentieel om duidelijke richtlijnen en procedures te ontwikkelen voor het regelmatige overleg tussen het Parlement van Curaçao, de NHC, TWO en de betreffende Ministers. Deze richtlijnen moeten de frequentie, de agenda en de betrokken partijen bij deze overlegmomenten definiëren.

Organiseren overlegmomenten

Het Parlement van Curaçao dient de verantwoordelijkheid te nemen om regelmatige overlegmomenten te organiseren met de NHC, TWO en de betreffende Ministers. Deze overlegmomenten bieden de mogelijkheid voor Statenleden om input te leveren, vragen te stellen en de voortgang van de hervormingen en het Landspakket te bespreken.

Prioritering hervormingen

Het Parlement van Curaçao moet een systematische aanpak hanteren bij het bepalen van de prioriteiten binnen het Landspakket. Door rekening te houden met de beschikbare capaciteit en middelen, kan het Parlement zich richten op de meest urgente en impactvolle hervormingen. Dit voorkomt capaciteitsproblemen en zorgt voor een effectieve uitvoering van de belangrijkste doelen.

4.3.2 PLANNING

Binnen de eerste maand na de ontvangst van dit rapport

Het Parlement van Curaçao moet het actieplan en de richtlijnen en procedures opstellen. Dit vereist nauwe samenwerking met relevante stakeholders om de overlegmomenten in te plannen en de prioritering van hervormingen te bepalen.

Binnen de volgende drie maanden

Het Parlement dient de overlegmomenten te initiëren en te organiseren. Hierbij moeten ze ervoor zorgen dat alle benodigde partijen aanwezig zijn en dat er een gestructureerde en productieve discussie plaatsvindt.

Op de lange termijn

Het Parlement moet een duurzaam proces van regelmatige overlegmomenten handhaven. Dit betekent dat ze continu de voortgang van de hervormingen monitoren, de richtlijnen en procedures evalueren en indien nodig meedenken over aanpassingen.

4.3.3 BUDGET

Het bepalen van het exacte budget is afhankelijk van verschillende factoren, zoals de frequentie van de overlegmomenten, de benodigde middelen en eventuele externe ondersteuning die nodig is. Het Parlement van Curaçao dient een gedetailleerde budgetraming op te stellen, rekening houdend met personeelskosten, vergaderfaciliteiten, communicatiekanalen en andere relevante uitgaven.

Het is raadzaam voor het Parlement om te streven naar een realistisch en toereikend budget dat de uitvoering van het advies ondersteunt en de noodzakelijke middelen biedt om effectieve controle en verbeterde effectiviteit te realiseren.

Door het volgen van dit actieplan, het hanteren van de geplande implementatieperiode en het beschikbaar stellen van het benodigde budget, kan het Parlement van Curaçao de aanbevelingen in dit rapport succesvol omzetten in concrete acties en positieve veranderingen bewerkstelligen.

Met dit advies legt het Parlement van Curaçao een solide basis voor een verbeterde controle en effectiviteit bij de uitvoering van het landspakket, waardoor de belangen van het volk beter worden vertegenwoordigd en de gewenste hervormingen daadwerkelijk worden gerealiseerd.

5. LITERATUURLIJST

Curacao.nu. (2023, 10 juni). IMF: Economie Curaçao groeit trager dan omringende eilanden, landspakket cruciaal voor structurele hervormingen. *Curacao.nu*. <https://curacao.nu/imf-economie-curacao-groeit-trager-dan-omringende-eilanden-landspakket-cruciaal-voor-structurele-hervormingen/>

Lidia, & Lidia. (2023). 'Brede welvaartsbenadering van Landspakket Curaçao'. *Sociaal Economische Raad Curaçao*. <https://ser.cw/2023/05/24/brede-welvaartsbenadering-van-landspakket-curacao/>

Ministerie van Algemene Zaken. (2021, 24 november). *Landspakket Curaçao*. Regeling | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/regelingen/2020/11/02/landspakket-curacao>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023a, april 4). *Aruba, Curaçao, Sint Maarten en Nederland sluiten Onderlinge Regeling voor hervormingen*. Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2023/04/04/aruba-curacao-sint-maarten-en-nederland-sluiten-onderlinge-regeling-voor-hervormingen>

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2023b, mei 2). *Landspakket Curaçao: Uitvoeringsagenda 1 april - 30 juni 2023*. Regeling | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/regelingen/2023/04/04/uitvoeringsagenda-curacao-2023-1april30juni-2023>

Rijksdienst Caribisch Nederland. (2023a, maart 28). *Uitvoeringsagenda Curaçao 1 april – 30 juni 2023*. Publicatie | TWO – Tijdelijke Werkorganisatie. <https://www.two-acs.com/over-two/documenten/publicaties/2023/04/04/uitvoeringsagenda-curacao-1-april---30-juni-2023>

Rijksdienst Caribisch Nederland. (2023b, april 12). *Werkwijze TWO*. Over TWO | TWO – Tijdelijke Werkorganisatie. <https://www.two-acs.com/over-two/werkwijze-two>

Rijkswet Caribisch orgaan voor hervorming en ontwikkeling. (z.d.). Raad van State. <https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@123232/w04-20-0408/#:~:text=De%20Afdeling%20advisering%20van%20de,op%2024%20maart%202021%20gepubliceerd>.

wetten.nl - Regeling - Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden - BWBR0002154. (2017, 17 november). <https://wetten.overheid.nl/BWBR0002154/2017-11-17>